

RECENZE

Kniha ve 21. století (2020): Sborník z konference konané ve dnech 11.–13. 2. 2020 na Slezské univerzitě v Opavě / Michaela Mrázová (ed.). Ostrava: Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, 2020, 146 s. ISBN 978-80-7054-292-7. Dostupné na: http://k21.fpf.slu.cz/wp-content/uploads/2020/12/Sbornik_K21_2020_RC.pdf

Malé zamyšlení nad knihovnictvím 21. století

Vlastní konference *Kniha ve 21. století (2020)* se konala v únoru roku 2020, ale samotný sborník vyšel v elektronické podobě teprve ke sklonku roku 2020. Konference (již 14. ročník) a sborník sice nesou historický název *Kniha ve 21. století*, ale slušel by jim zřejmě název nebo podnázev typu *Knihovnictví ve 21. století*.

Konference s mezinárodní účastí se koná pravidelně, střídá teoretická i praktická témata, ale především srozumitelně a prakticky chce propojit knihovníky působící v praxi s knihovnicko-informačními studii na Slezské univerzitě v Opavě. Obecně byl důraz kladen spíše směrem k veřejným knihovnám. Ročník 2020, který se uskutečnil pod záštitou ministra průmyslu a obchodu doc. Ing. Karla Havlíčka, Ph.D., MBA, organizátoři uspořádali do tří hlavních časově následných konferenčních (a sborníkových) bloků: *Digitalizace a digitální služby*, *Role knihoven ve vzdělávání a architektura knihoven*. Konference hledala odpovědi na otázky typu: Jaká je budoucnost knihoven? Jak transformovat tradiční služby a převést je do digitálního prostoru? Jak musí knihovny reagovat na změny ve společnosti? Zvládnou se knihovny adaptovat na průmysl 4.0?

Svět se pro knihovny a jejich uživatele 21. století změnil oproti 19. století, kdy se začaly objevovat první veřejné knihovny. V 19. století byl symbolem vědeckotechnického a průmyslového rozvoje parní stroj a posléze relativně brzy průmyslové využití elektřiny. Současnost je ve znamení nezbytné a nenahraditelné elektřiny taktéž a na vícero způsobů, ale fenoménem (aspoň zatím) začátku tohoto století jsou data. Data, která se přesunula z klasických mediálních forem do „neviditelně viditelného“ světa elektronických a digitálních médií, ovlivňují výrazně i knihovny a knihovnictví. Data knihoven a v knihovnách jsou lákadlem pro celou řadu oborů spojených s „datovou vědou“. Přesunuli jsme se jako lidé spolu s knihovny do slova do „doby datové“. Data jsou i nezbytnou základnou pro tzv. umělou inteligenci, která se dostává a dostane v dohlednu i do světa knihoven a knihovny by se o toto celkem bouřlivé a diskutované téma měly zajímat, neboť míní žít v budoucnosti. Umělá inteligence (UI) přece nesouvisí s představami o fantastických umělých bytostech, ale kromě vlastních „řídících mechanismů UI“ spočívá v dovedném (a odpovědném) strojovém učení a obrovských datových rezervoárech v pozadí. Právě

knihovny takovými obrovskými rezervoáry dat disponují, jsou z hlediska mluvy průmyslového světa datovými sklady aktivními i pasivními a mají neuvěřitelnou historickou dimenzi. V knihovnách se sice neodehrává technologický rozvoj, který pohání lidstvo, ale jsou tam uschovány a často v tichosti a skromnosti aktivovány myšlenky, které skutečně světem hýbou. Nadneseně a zároveň reálně se dá hovořit o znalostech lidstva uložených v knihovních fondech, ať už rukopisných, tištěných nebo digitálních. Ne nadarmo už Albert Einstein prohlásil, že nejpodstatnější pro něj bylo vědět, kde je v univerzitním kampusu knihovna.

Člověk je tvor sociální a nepřijme knihovny jen jako svět digitální a datový, ale bude chtít cítit se v něm dobře i jinak, nacházet tam klid pro zamyšlení i mezilidskou komunikaci, stejně tak jistou uvolněnost a pohodu. Uvolněnost a pohodu pak prostřídá se soustředěností pro poučení i studium, bádání. Bude proto důležité, jak bude knihovny ovlivňovat prostor, a chceme-li, můžeme zdůraznit, že ten prostor je v podstatě veřejný. Knihovny se často stávají výkladní skříní obcí a institucí, které si uvědomují, že je to důležité a zásadní v mnoha ohledech. Pro konkurenceschopnost a znalostní cestu vpřed s vědomím historické paměti, pro pohodu, pro nápravu informačního rozdělení a poskytnutí šance lépe žít.

Ve sborníku z konference *Kniha ve 21. století (2020)* je také shrnujícím způsobem zachycen obsah panelové diskuze, která se konala během prvního dne jednání, zatímco vlastním tématům v již zmíněných třech hlavních blocích byl věnován druhý konferenční den. Pozitivní bylo, že konference nehostila jen knihovníky, ale do bloku architektury knihoven přispěli renomovaní odborníci z oboru architektury. Přestože konference měla praktická, odborná a výběrově místy i naznačená vědecká témata, nebylo jejím cílem být vědeckou konferencí, a tudíž ani sborník přes velmi dobrou obsahovou i grafickou úroveň nemá tyto ambice, není recenzovaný, jen editorsky koordinován a zpracován ze strany organizátorů. Bude však dobře sloužit čtenáři, který se o knihovnictví a jeho témata odborně i laicky zajímá. V tom vidím velký přínos a užitečnost sborníku z konference *Kniha ve 21. století*.

Doc. PhDr. Richard Papík, Ph.D.

PAPÍK, Richard. Malé zamyšlení nad knihovnictvím 21. století. *Knihovna: knihovnická revue*. 2021, 32(1), 79–80. ISSN 1801-3252.